

Ústavní systém v ČR

Veřejná správa

Klíčová slova

- Státoprávní zřízení ČR
- ústavní vývoj ČR od 1918
- Ústava ČR
- Dělbá moci: legislativa, exekutiva, justice
- Zákonodárná moc
- Výkonná moc
- Soudní moc
- Nejvyšší soud
- Česká národní banka
- Nejvyšší kontrolní úřad
- Úřad ombudsmana

POLITICKÝ SYSTÉM ČR

základní charakteristika

- **unitární stát**
- **zastupitelská demokracie**
- **parlamentní republika**
- **veřejná moc**
- **státní moc**
- **moc, kterou disponují nestátní veřejnoprávní korporace (obce, kraje, profesní komory, vysoké školy aj.)**

Dělení státní moci

- **zákonodárná moc (legislativa)**
  - parlament
Poslanecká sněmovna ČR
Senát ČR
- **výkonná moc (exekutiva)**
  - Vláda ČR = kolektivní orgán moci výkonné (premiér + ministři)
  - Prezident ČR
- **soudní moc (jurisdikce, justice)**
  - soudy (obecné)
  - Ústavní soud ČR

Historie parlamentarismu a české ústavnosti

- Předchůdce moderního parlamentu na území českého státu představují **zemské sněmy**
- Scházely se již od 13. století
- Nejvýznamnější roli sehrával český zemský sněm, který se scházel v Praze na Pražském hradě
- Jednání moravského zemského sněmu v Brně
- Jednání slezského zemského sněmu v Opavě
- I po začlenění českých zemí do habsburské monarchie tvořil Český zemský sněm jeden ze symbolů svébytnosti českého království
- Stará sněmovna na Pražském hradě – místo zasedání stavovského českého zemského sněmu

Československá republika

- 20. října 1918 Rakousko – Uhersko přestalo oficiálně mezinárodně, právně a diplomaticky existovat
- Jednání v zahraničí , uznání samostatnosti
- 28. říjen 1918
- **Vyhlášení samostatnosti**
- Muži 28. října“ - Antonín Švehla, Alois Rašín, Jiří Stříbrný, Vavro Šrobár a František Soukup
- v den vyhlášení **Národní výbor československý** vydal **první zákon** - zákon o zřízení samostatného státu Československého

Thunovský palác

- V 19. stol. sídlo Zemského sněmu
- Později sídlo senátu

Pozn.: Po r. 1993 sídlo Poslanecké sněmovny

14. listopad 1918

- „Revoluční národní shromáždění nebo také Národní shromáždění československé“
- přijata **prozatímní ústavu**
- Z Národního výboru vzniká kooptací poslanců shromáždění na základě **výsledků voleb do Říšské rady v roce 1911** Revoluční národní shromáždění
- Poznámka: „revoluční“ – neproběhly řádné volby, byli dosazeni
- Na schůzi v Thunovském paláci byli zvoleni
- prezident
- předseda a místopředsedové Národního shromáždění československého
- jednotliví poslanci složili slib
- Aklamací (povstáním) byli zvoleni členové státní exekutivy – předseda vlády Dr. Karel Kramář a 16 ministrů
- Fungování parlamentu řídila Prozatímní ústava
- <https://www.psp.cz/eknih/1918ns/ps/stenprot/001schuz/s001001.htm>

Červen 1919 (15.6.)

- První **komunální volby do zastupitelstev obcí**
- Volilo se jen v Čechách, na Moravě a ve Slezsku
- Výrazné vítězství levice – předěl celostátní politiky
- Československá sociálně demokratická strana dělnická (32,5 % - V. Tusar) , Československá strana socialistická (17,3 %), agrárníci (15,3 %), lidovci (9,8 %), Československá národní demokracie (9,6 %).
- Pozn. Německy mluvící voliči – téměř polovina jich volila Německou sociálně demokratickou stranu dělnickou v ČSR 47,9 % u německy mluvících
- Po obecních volbách strana Kramáře neuspěla (Československá národní demokracie), K. Kramář abdikoval.
- Ve funkci premiéra byl jmenován Vlastimil Tusar, sestavil vládu tzv. Rudo-zelené koalice; rudá – sociální demokraté, součástí i „příští komunisté“ zelené – agrárníci
- **Ve volbách poprvé volily ženy**
- Cílem Národního shromáždění bylo mj. vypracovat novou ústavu

„Únorová ústava“ z 29. 2. 1920

PREAMBULE

„My, národ Československý, chtějící upevniti dokonalou Jednotu národa, zavésti spravedlivé řády v republice, zajistiti pokojný rozvoj domoviny československé, prospěti obecnému blahu všech občanů ..., přijali jsme ve svém Národním shromáždění dne 29. února 1920 Ústavu pro Československou republiku, jejíž znění následuje.

... chceme se přičleniti do společnosti národů jako člen vzdělaný, mírumilovný, demokratický a pokrokový.“....

- Ústava kromě preambule obsahovala 6 hlav
- Vedle všeobecných ustanovení definovala jednotlivé složky státní moci – zákonodárnou, výkonnou a soudní; vymezovala práva, svobody a povinnosti občanské
- Stanovila rovnost před zákonem, zákaz diskriminace a ochranu menšin
- Zrušena až 9. května 1948 komunistickým režimem a nahrazena novou ústavou

Únorová ústava 1920

- Zákonodárná moc : dvoukomorové **Národním shromáždění**
  - 300 členná poslanecká sněmovna/ na 6 let
  - 150 členný senát/ 8 let
- Obě komory bylo možné rozpustit
- Do poslanecké sněmovny volili občané starší 21 let, kandidovat mohla osoba starší 30 let
- Do senátu volili občané starší 26 let, kandidát musel být starší 45 let

Rudolfinum

sídlo poslanecké sněmovny

Národního shromáždění „první republiky“

15. březen 1939 Protektorát Čechy a Morava

21. březen 1939

- Prezident Emil Hácha rozpustil po vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava **Národní shromáždění**
- Zánik parlamentu na československém území
- Zdání reprezentativního tělesa měl v období Protektorátu plnit výbor **Národního souručenství**
- Jakékoli srovnání s parlamentem bylo však k jeho funkcím a pravomocím iluzorní

28. říjen 1945

- **Prozatímní Národní shromáždění se poprvé po konci 2. světové války sešlo jako jednokomorové**
- Zasedalo v něm 300 poslanců
- Poslanci Prozatímního Národního shromáždění nezískali svá místa na základě parlamentních voleb; byli zvoleni delegáty národních výborů a správních komisí na zemských sjezdech
- Národní shromáždění potvrdilo ve funkci prezidenta Beneše (byl za války v „emigraci“) a dodatečně potvrdilo platnost dosud vydaných dekretů prezidenta republiky
- Květen 1946 – volby do Národního shromáždění, posílení pozice KSČ (93 mandátů; KSS 21 mandátů z celkových 300) - premiérem se stává K. Gottwald

25. únor 1948

9. květen 1948

- Předseda vlády Gottwald – obsazování strategických míst ve státní správě členy KSČ; demokratičtí ministři – vysvětlení, demise; prezident Beneš – přijetí demise, Gottwald doplňuje vládu komunisty
- Schválena nová Ústava Československé republiky = Ústava 9. května
„My, lid československý, prohlašujeme, že jsme pevně rozhodnuti vybudovat osvobozený stát jako lidovou demokracii, která nám zajistí pokojnou cestu k socialismu.“
- Definuje Československo jako lidově demokratickou republiku
- Prezident Beneš jí odmítl podepsat a abdikoval
- Do funkce prezidenta je zvolen Klement Gottwald
- Ústava zakotvovala existenci jednokomorového Národního shromáždění
- Likviduje soukromé vlastnictví a zavádí plánované hospodářství
- *„půda patří tomu, kdo na ní pracuje...“* – kolektivizace
- Reálná moc ve státě náleží komunistické straně a jejím orgánům

„Socialistická ústava“ 11. červenec 1960

Československá socialistická republika

„Společenské zřízení, za které bojovaly celé generace našich dělníků i ostatních pracujících a které měly od vítězství VŘSR před očima jako vzor, stalo se pod vedením KSČ skutečností i u nás. Socialismus v naší vlasti zvítězil!“

- Národní shromáždění přijalo novou, tzv. **socialistickou ústavu**
- Čl. 4: *Vedoucí silou ve společnosti i ve státě je předvoj dělnické třídy, KSČ, dobrovolný bojový svazek nejaktivnějších a nejuvědomělejších občanů z řad dělníků, rolníků a inteligence* = právně zakotvila vedoucí úlohu KSČ
- Nejvyšší zákonodárny orgán představovalo 300 členné Národní shromáždění
- Ústava omezila postavení i imunitu jeho členů; poslanci byli odpovědní svým voličům a mohli jimi být odvoláni (forma tzv. imperativního „příkazového“ mandátu)
- Zároveň byl schválen zákon o národních výborech
§ 1: Národní výbory - nejširší organizace pracujících - jsou orgány státní moci a správy v krajích, v okresech a v obcích... jsou výrazem svazku dělníků, rolníků a inteligence v čele s dělnickou třídou.
- Tato tzv. socialistická ústava, resp. její rámec, platila až do rozpadu Československa v roce 1992

1968

- ***Ústavní zákon o československé federaci z 27. října 1968 (účinný od 1. 1. 1969)***
- ČSSR - federativní stát dvou rovnoprávných bratrských národů, Čechu a Slováků; obě republiky mají rovnoprávné postavení
- Nejvyšším orgánem státní moci a jediným zákonodárným sborem ČSSR bylo *Federální shromáždění*
- Sněmovna lidu a Sněmovna národů
- **Česká národní rada a Slovenská národní rada** - zákonodárné sbory jednotlivých republik
- Nejvyšším výkonným orgánem byla *Federální vláda ČSSR*, existovaly i *vlády ČSR a SSR*
- Prezident republiky měl právo zákonodárné iniciativy

17. Listopad 1989

Československá federativní republika

- Česká národní rada – její členové se k 1.se stali poslanci PS P ČR k 1. 1. 1993

Státní symboly ČR

Státní symboly ČR

Státní vlajka

Nejčastěji užívaný státní symbol.

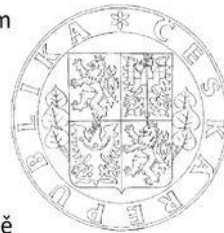
Vyjadřuje svobodu a samostatnost našeho státu.

Do roku 1918 (konec nadvlády Rakouska-Uherska) pouze v podobě červené a bílé barvy (podle znaku českého krále – červené pole + bílý/stříbrný lev), po vzniku samostatného Československa potřeba odlišit českou vlajku od vlajky polské → přidán modrý klín (vyjadřoval také spojení se Slovenskem).

Malý státní znak

Tvořen českým lvem na červeném pozadí.

Státní barvy (trikolóra)

Bílá, červená a modrá barva (shora).

Velký státní znak

Složen ze znaků historických zemí českého království (Čech, Moravy a Slezska) – 1. a 4. pole = český lev, 2. pole = moravská orlice, 3. pole = slezská orlice.

Státní hymna

První sloka písně
Kde domov můj?
(hra Fidlovačka).

Hudba: F. Škroup,
slova: J. K. Tyl.

Státní pečeť

Tvořena velkým státním znakem a názvem republiky. Slouží k pečetění státních listin.

Vlajka prezidenta republiky (standarta)

Tvořena velkým státním znakem, heslem „Pravda vítězí“, lipovými ratolestmi a bílými, červenými a modrými plaménky.

Vlaje v místě aktuálního pobytu prezidenta ČR (Pražský hrad, Zámek v Lánech) a na jeho dopravních prostředcích.

Státní symboly

VELKÝ STÁTNÍ ZNAK

Má tvar štítu, který je rozdělen na čtyři části (pole).
V prvním a čtvrtém poli je historický
znak Čech - dvouocasý lev.

Ve třetím poli je
znak Slezska
- černá orlice.

Ve druhém poli je
znak Moravy
- orlice.

Je umístěn na všech
důležitých budovách,
na radnicích, úřadech.
Symbolizuje státní moc.

- Přemyslovci – černá orlice
- r. 1158 český kníže Vladislav II. získal od římského císaře Fridricha Barborossy královský titul a zároveň erb – stříbrného lva s jedním ocasem na červeném poli (Dalimil)
- První nesporné vyobrazení dvouocasého lva (téměř jistě stříbrného na červeném poli) pochází až z roku 1247 z pečetí moravského markraběte Přemysla II. a pečetí města Brna z téhož roku. Dvouocasým lvem se Přemysl reprezentoval jako moravský markrabě a teprve od roku 1253, kdy po smrti Václava I. nastoupil na pražský trůn, jej začal používat jako symbol svého královského titulu (pro Moravu pak vytvořil nový symbol šachované orlice). Dvouocasost Přemyslem užívaného lva se obvykle vysvětluje jako symbol jeho spoluvlády s otcem Václavem. Tento znak s různými drobnými změnami ve výzdobě zůstal znakem Českého království až do roku 1918 a jako znak Čech až dodnes
- <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/historie-statniho-znaku/statni-znak-ceske-republiky--jeho-predchudci-a-soucasna-podoba-43755/>
- https://cs.wikipedia.org/wiki/St%C3%A1tn%C3%AD_znaky_%C4%8Ceskoslovenska

První známé barevné vyobrazení českého lva (*nástěnná freska, Gozzův palác, Kremž, 70. léta 13. století*)

Základní legislativa

Ústavní pořádek ČR

Ústavní pořádek ČR

= souhrn určitých ústavních zákonů a dalších ústavou výslovně jmenovaných pramenů ústavního práva na úrovni nejvyšší právní síly

- Ústava ČR
- Listina základních práv a svobod z r. 1991 (schválena Federálním shromážděním)
- Ústavní zákony z r. 1992, 1993
- Ústavní zákony Národního shromáždění Československé republiky, Federálního shromáždění Československé socialistické republiky a České národní rady, upravující hranici České republiky
- Zákony o státní hranici
- 347/1997 Sb. o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb.
- 110/1998 Sb. o bezpečnosti ČR (nouzový stav)

PŘÁVNÍ ŘÁD

pomyslná pyramida

Zákonné právní předpisy

- **ÚSTAVNÍ ZÁKONY**

(Úz.č.1/1993 Sb., Úz.č.2/1993Sb.)

- **MEZINÁRODNÍ SMLOUVY**

ratifikovány a vyhlášeny ve Sbírce zákonů ČR

- **ZÁKONY a ZÁKONNÁ OPATŘENÍ**

Podzákonné právní předpisy (prováděcí)

- **NAŘÍZENÍ VLÁDY**

- **VYHLÁŠKY MINISTERSTEV** (a jiných orgánů státní správy)
- **OBECNĚ ZÁVAZNÉ VYHLÁŠKY A NAŘÍZENÍ KRAJŮ A OBCÍ**

Ústava

- ústavní zákon č. 1/1993 Sb.
- základní zákon země
- schválen Českou národní radou 16.12.1992, účinný k 1. 1. 1993
- rysy: psaná, dohodnutá, rigidní (kvalifikovaná většina – obtížně měnitelná; ke změně je nutná shoda napříč politickým spektrem ve sněmovně i senátu), reálná (vše co zakotvuje, platí de jure i de facto)

ČLENĚNÍ ÚSTAVY

- Ústavu ČR tvoří preambule (tj. úvodní část), 8 hlav a 113 článků
- **Preambule** vyjadřuje hodnoty a tradice, ke kterým se náš stát hlásí
- Hlava I – Základní ustanovení
- Hlava II – Moc zákonodárná
- Hlava III – Moc výkonná
- Hlava IV – Moc soudní
- Hlava V – Nejvyšší kontrolní úřad
- Hlava VI – Česká národní banka
- Hlava VII – Územní samospráva
- Hlava VIII – Přechodná a závěrečná ustanovení

- **1. leden 1993**

Vznik samostatné České republiky

- **listopad 1996**

První volby do Senátu Parlamentu České republiky, a to na základě zákona č. 247/1995 Sb. o volbách do Parlamentu České republiky

- **duben 1998**

Obě komory českého Parlamentu schválily přistoupení České republiky do Severoatlantické aliance (NATO)

- **1. květen 2004**

Česká republika se stala členskou zemí Evropské unie poté, co Parlament ratifikoval smlouvu o přistoupení ČR k EU a přístup ČR byl schválen v celostátním referendu

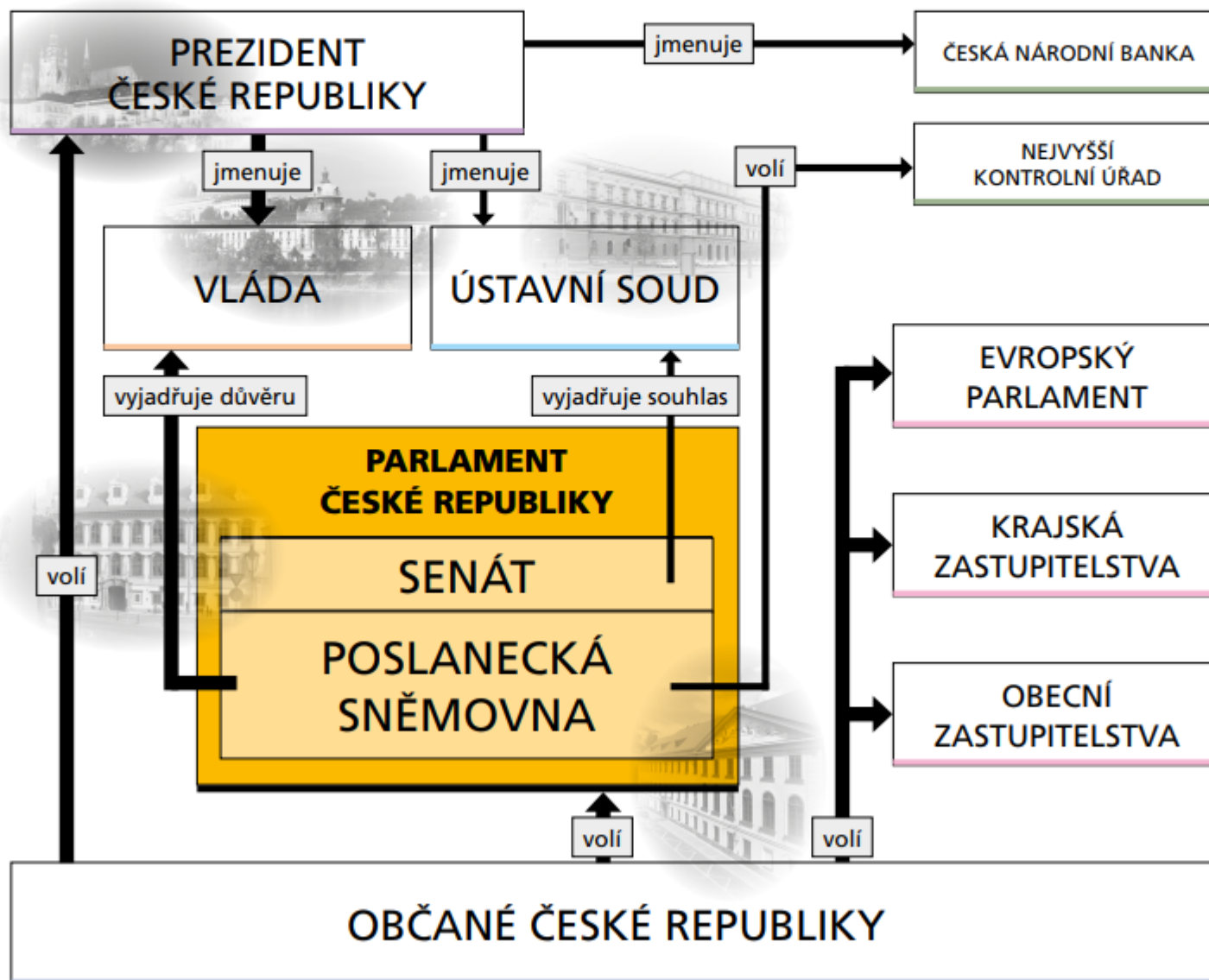
- **8. únor 2012**

Parlament schválil ústavní zákon, který zavedl přímou volbu prezidenta republiky

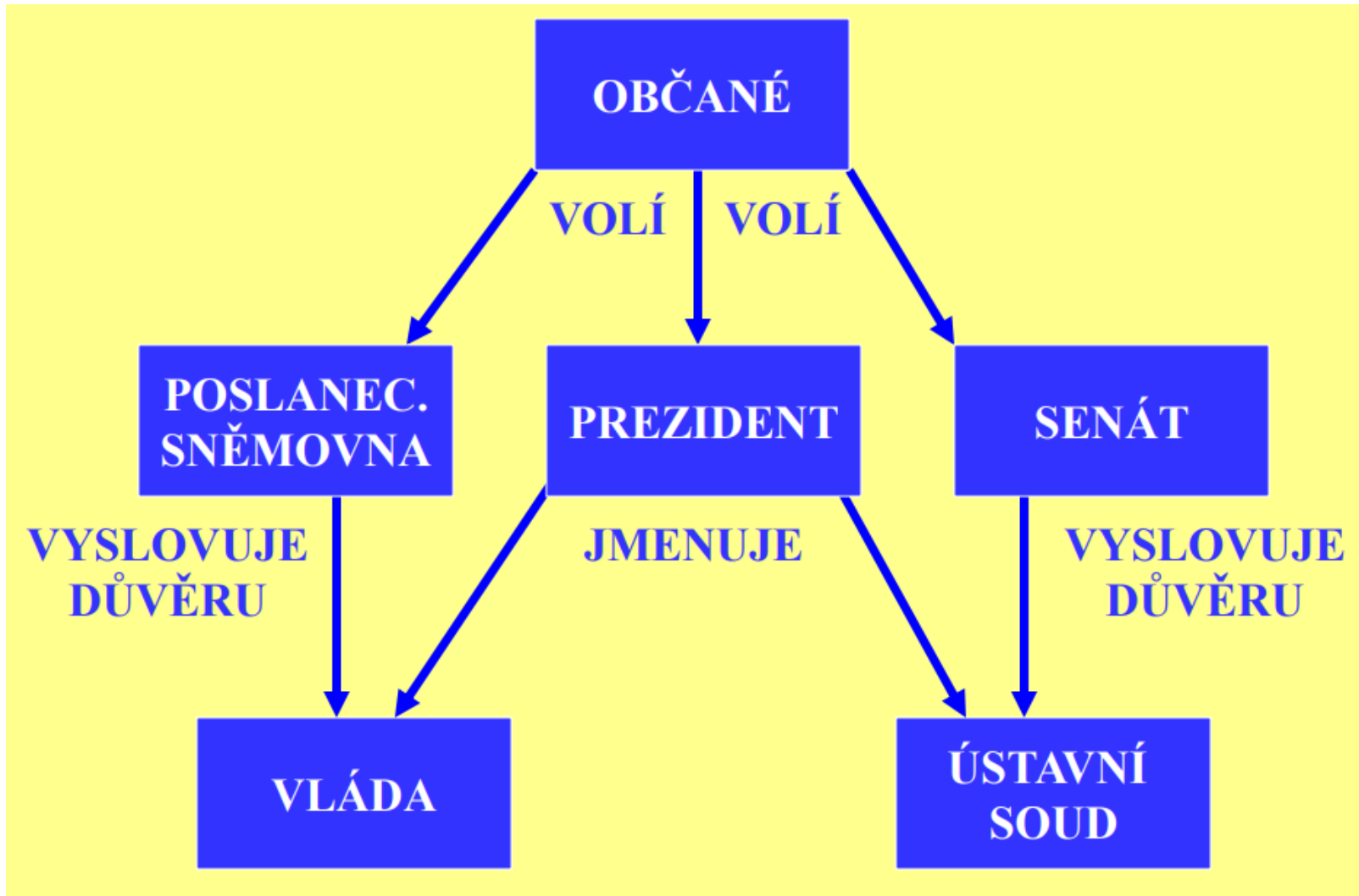
System brzd a protiváh

- Umožňuje vzájemnou kontrolu jednotlivých složek státní moci
- V parlamentní demokracii vláda předstupuje před poslaneckou sněmovnu s programem a žádá o vyslovení důvěry (PS kontroluje vládu)
- Prezident skládá slib do rukou předsedy senátu
- Prezident nemá právo zákonodárné iniciativy (navrhovat zákony – znak „slabšího postavení“ prezidenta v parlamentní demokracii, přestože je od r. 2013 prezident volen v přímé volbě – znak prezidentské republiky, silné postavení prezidenta). Má právo tzv. suspenzivního (odkládacího) veta – může vrátit schválený zákon zpátky k PS, která ho může přehlasovat (potřeba 101 hlasů PS)
- Senát může podat žalobu na prezidenta k Ústavnímu soudu ČR (za souhlasu PS)
- Prezident jmenuje soudce aj.
- **viz grafické znázornění dále**

ÚSTAVNÍ SYSTÉM ČESKÉ REPUBLIKY

ČR

A. Zákonodárná moc

Parlament

- Výlučná zákonodárná pravomoc; schvaluje předpisy s celostátní působností
- Souhlas s ratifikací mezinárodní smlouvy
- Pravomoci v oblasti bezpečnosti (vyhlášení výjimečného stavu/stavu ohrožení; souhlas s pobytem cizích vojsk aj.)
- Kontrolní pravomoci (interpelace vlády, vyšetřovací komise)
- Parlament ČR - dvoukomorový
- Zahrnuje Poslaneckou sněmovnou a Senát

Parlament

- **Poslanecká sněmovna – dolní komora**

- vznikla k 1. 1. 1993 z dosavadní ČNR
- pasivní volební právo od 21 let
- volební systém poměrného zastoupení
- 200 členů
- čtyřletý mandát
- rozpustitelná

- **Senát – horní komora**

- 81 senátorů
- šestiletý mandát, rotační systém - 1x za dva roky obměna 1/3 senátu
- pasivní volební právo od 40 let
- volební systém dvoukolový většinový
- senát nelze rozpustit (v případě rozpuštění PS plní zákonodárnou moc)
- první volby na podzim 1996

SENÁT

PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY

Parlament České republiky

- vznikl na základě přechodného ustanovení čl. 106 odst. 1 Ústavy České republiky 1/1993 Sb. dnem účinnosti ústavy, tedy k 1.1.1993
- Článek 106:
„Dnem účinnosti této Ústavy se Česká národní rada stává Poslaneckou sněmovnou, jejíž volební období skončí dnem 6. června 1996. Do doby zvolení Senátu podle Ústavy vykonává funkce Senátu Prozatímní Senát. Prozatímní Senát se ustaví způsobem, který stanoví ústavní zákon. Do nabytí účinnosti tohoto zákona vykonává funkce Senátu Poslanecká sněmovna.“
- Poslanecká sněmovna vykonávala funkce senátu až do podzimu roku 1996, kdy byl volbami naplněn řádný senát. Při prvních volbách do senátu bylo voleno všech 81 senátorů najednou, avšak pouze třetina z nich na plné šestileté funkční období, zbylé dvě třetiny měly volební období zkrácené na 2 nebo na 4 roky

Legislativní činnost

- Komora (dolní i horní) je usnášení schopná v počtu min 1/3 přítomných členů (hraniční možnost - PS 67 členů, senát 27 členů)!!! 😊
- Projednávání ve 3 režimech
  - a) Hlasuje nadpoloviční většina přítomných „pro“
  - b) Nadpoloviční většina všech (101 v PS, např. přehlasování prezidenta „veta“)
  - c) Kvalifikovaná většina – u ústavních zákonů; 3/5 **všech** poslanců (tj. min. 120 poslanců) a 3/5 **přítomných** senátorů (musí být přítomna min. 1/3 senátorů)

Právo zákonodárné iniciativy

- Legislativní činnost má tři základní fáze:
  - navrhování, projednávání, schvalování návrhů
- **Právo navrhopvat zákony = právo zákonodárné iniciativy** mají 4 subjekty:
  - Poslanec nebo skupina poslanců
  - Senátoři (skupina)
  - Vláda (kolektivní orgán – nadpoloviční většina)
  - Krajská zastupitelstva (praxe – blízkost občanům)
- Každý návrh se začíná projednávat v poslanecké sněmovně (výbory atd.) → senát → prezident

Nezařaz (X Ne: 6)

X [Tereza Hyťhová](#)

X [Václav Klaus](#)

X [Zuzana Majerová Zahra...](#)

X [Ivana Nevludová](#)

Klub	Poslanců	✓ Ano	✗ Ne	✎ Nepřihlášen	— Zdržel se	○ Omluven
ANO	78	41	0	0	0	37
ODS	23	0	10	0	2	11
Piráti	22	0	9	0	2	11
SPD	19	0	10	0	0	9
ČSSD	14	7	0	0	0	7
KSČM	15	0	7	0	1	7
KDU-ČSL	10	0	1	0	4	5
TOP09	7	0	3	0	0	4
STAN	6	0	3	0	0	3
Nezařaz	6	0	6	0	0	0
Celkem	200	48	49	0	9	94

Poslanci ve čtvrtek 11. 2. 2021 odmítli prodloužit nouzový stav

X [Marian Bojko](#)

X [Lubomír Volný](#)

Doposud totiž s vládou hlasovala KSČM, ti tentokrát stejně jako zbylé opoziční strany hlas nedali

PRO hlasovalo pouze 48 poslanců ze 106 přítomných = pouze vládní kluby ANO a ČSSD

Opoziční apely na vládu, aby spolupracovala na dalším postupu s kraji, neprošly, stejně jako usnesení o výzvě veřejnosti, aby i přes ukončení nouzového stavu dodržovala opatření

Opozice vládě v celodenní debatě vytýkala, že ve Sněmovně doposud nepředložila pandemický zákon, na jehož základě by se opatření schvalovala - vláda by tak nepotřebovala nouzový stav

I. Poslanecká sněmovna

- V čele předseda a místopředsedové
- Poslanci se sdružují na základě politické příslušnosti nebo společného zájmu (Kluby, např. klub Piráti, ODS; Výbory, např. Kontrolní výbor)
- Vyslovení důvěry vládě
- Zákon o státním rozpočtu (neschvaluje senát)
- Sídlo: Malá Strana, více budov
- Hlavní budova, Thunovský palác – zasedací sál, pracovny předsedy a místopředsedů
- [web PS](#)

Senát

- V čele předseda a místopředsedové
- Výbory (např. mandátový, organizační, ústavně-právní aj.)
- Komise (nemají kontrolní funkci, např. Stálá komise pro rozvoj venkova; sdělovací prostředky aj.)

Zajímavosti: [Informace pro veřejnost](#)

Senát

- projednává návrhy zákonů postoupené Poslaneckou sněmovnou (může je schválit, zamítnout či vrátit s pozměňovacími návrhy); ústavní a volební zákony není možné přijmout bez jeho výslovného souhlasu
- navrhuje zákony
- vyjadřuje se k návrhům legislativních aktů a dalším dokumentům Evropské unie
- přijímá zákonná opatření, je-li Poslanecká sněmovna rozpuštěna
- dává souhlas k ratifikaci mezinárodních smluv
- spolu s Poslaneckou sněmovnou vyhlašuje válečný stav, vyslovuje souhlas s pobytem cizích vojsk na území ČR či s vysláním ozbrojených sil mimo území ČR
- předseda Senátu vyhlašuje volbu prezidenta republiky
- nově zvolený prezident republiky skládá slib do rukou předsedy Senátu na společné schůzi obou komor, předseda Senátu přijímá abdikaci prezidenta republiky
- vyslovuje souhlas se jmenováním soudců Ústavního soudu
- volí členy Rady Ústavu pro studium totalitních režimů
- pouze Senát může podat se souhlasem Poslanecké sněmovny žalobu proti prezidentu republiky Ústavnímu soudu
- předkládá prezidentu republiky návrhy na propůjčení nebo udělení státních vyznamenání
- navrhuje Poslanecké sněmovně 2 kandidáty na funkci Veřejného ochránce práv a 2 kandidáty na funkci jeho zástupce
- navrhuje prezidentu republiky kandidáty na funkci předsedy a inspektorů Úřadu pro ochranu osobních údajů
- volí kandidáty na členy Úřadu pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí, společně s Poslaneckou sněmovnou také navrhuje prezidentovi kandidáta na post předsedy Úřadu. Prezident pak jmenuje členy i předsedu Úřadu

II. Senát

Senát Parlamentu ČR sídlí na Malé Straně v Praze ve třech starobylých palácích: Valdštejnském, Kolovratském a Malém Fürstenberském.

Sídlo Vlády a Úřadu vlády České republiky Budova Strakovy akademie na Malé Straně v Praze

B. Výkonná moc

- **prezident a vláda**
- **Vláda**
  - vrcholný orgán výkonné moci
  - vláda - odpovědná **Poslanecké sněmovně**
- **Prezident**
  - „hlava státu“
  - volený přímou volbou
  - jmenuje předsedu vlády a další její členy na jeho návrh
  - jmenuje se souhlasem senátu **soudce Ústavního soudu**
  - za určitých podmínek **může rozpustit Poslaneckou sněmovnu**
  - má právo suspenzivního veta (kromě ústavních); jeho veto může být v PS přehlasováno
  - přijímá demisi předsedy vlády a jeho prostřednictvím i od jednotlivých členů vlády

**První povinností vlády
je chránit lidi,
nikoliv řídit
jejich životy!**

Ronald Reagan

nej-citaty.cz

C. Soudní moc

- Soudní moc mají nestranné a nezávislé soudy
- Dohlíží na dodržování zákonů
- Rozhodují o vině, popř. vymezují tresty
- Spolupracují se státním zastupitelstvím, advokáty, notáři
- Soustavu obecných soudů tvoří:
  - okresní soudy
  - krajské soudy
  - vrchní soudy (Olomouc, Praha)
  - Nejvyšší soud (Brno) působící v civilní a trestní oblasti
  - Nejvyšší správní soud (Brno) s agendou správního soudnictví
- Mimo tuto soustavu stojí Ústavní soud ČR (Brno)

Ústavní soud

- Dbá na dodržování Ústavy ČR
- Poskytuje ochranu základním (ústavním) právům a může rušit zákony nebo jednotlivá ustanovení
- Rozhoduje o ústavních stížnostech
- sídlí v Brně
- Skládá se z 15 soudců – jmenování prezidentem se souhlasem Senátu na dobu 10 let
- Současným předsedou je JUDr. Pavel Rychetský (od 2003, 2013)

Historie:

- Předchůdce: Moravský zemský sněm – zákonodárna instituce, Markrabství moravském (Jan Lucemburský). První markrabě Konrád II. Ota (Znojmo). Skládal se ze tří „kurií“:
  - panská (vyšší šlechta, předsedající zemský hejtman)
  - rytířská (nižší šlechta, předsedající zemský sudí)
  - prelátsko-měšťanská (společná kurie církve a měst, předsedající podkomoří)

Soudy

Nejvyšší soud České republiky

- Sídlí v Brně
- Hlavním úkolem zajišťování jednoty a zákonnosti rozhodovací praxe českých soudů v trestním řízení a občanském soudním řízení
- Rozhodování o mimořádných opravných prostředcích proti rozhodnutím soudu nižších stupňů – tzv. dovolání

Nejvyšší správní soud

- Sídlí v Brně
- Specializovaný na oblast správního soudnictví, napadení voleb, rozpuštění politických subjektů
- Kárný soud pro řízení ve věcech soudců, státních zástupců, soudních exekutorů
- Mimořádný opravný prostředek – kasační stížnost
- NSS vznikl právně i fakticky až účinností zákona č. 150/2002 Sb., tedy dnem 1. ledna 2003
- Existoval i za 1. republiky; jeho druhým prezidentem byl v letech 1925–1938 doc. JUDr. Emil Hácha

Soudy

[Info na stránkách Nejvyššího správního soudu](#)

1. Oficiální server českého soudnictví: <http://portal.justice.cz>
2. Nejvyšší soud: <http://www.nsoud.cz>
3. Nejvyšší správní soud: <http://www.nssoud.cz>
4. Ústavní soud: <http://www.usoud.cz>

D. Nejvyšší kontrolní úřad

- Sídlí v Praze
- Stojí mimo systém dělby moci
- Nezávislý na moci zákonodárné (parlamentu), ani na moci exekutivní (vládě)
- **Kontrolní pilíř demokracie** - vykonává kontrolu hospodaření se státním majetkem a **kontrolu plnění státního rozpočtu**
- Prezidenta a viceprezidenta NKÚ jmenuje prezident
- Postavení, působnost, organizační strukturu a činnost upravuje zákon č. 166/1993 Sb. o NKÚ, ve znění pozdějších předpisů
- Prezidenta jmenuje prezident ČR (9 let)
- <https://www.nku.cz/cz/publikace-a-dokumenty/stanoviska-nku-ke-statnimu-rozpoctu/default.htm>

E. Česká národní banka

- Centrální banka státu
- Hlavním cílem banky je udržení cenové stability - snaží se udržet nízkoinflační prostředí v ekonomice = cílování inflace, pomáhá tak vytvářet udržitelný hospodářský růst
- Řídí peněžní oběh - určuje měnovou politiku, má emisní monopol - vydává bankovky a mince
- Vykonává kontrolu nad finančním trhem (např. udělování licencí bankovním domům – záruka „důvěryhodnosti“)
- Vedení – guvernér – jmenuje ho prezident (na 6 let)
- Zajímavost: <https://www.cnb.cz/cs/bankovky-a-mince/>

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

• <http://www.cnb.cz/cs/index.html>

F. Ombudsman

- Veřejný ochránce práv
- **Stojí mimo veřejnou správu a není tedy úřadem**
- **Ochrana osob před jednáním úřadů a dalších institucí vykonávajících státní správu, pokud je takové jednání:**
  - v rozporu s právem,
  - právu neodporuje, ale je jinak vadné nebo nesprávné, a tedy neodpovídá principům demokratického právního státu a principům dobré správy,
  - jsou-li tyto orgány nečinné
- Kancelář sídlí v Brně
- Jmenován prezidentem na 6 let
- [Veřejný ochránce práv \(ochrance.cz\)](http://ochrance.cz)
- [Zajímavost: Historie úřadu](#)

